

Obr. 1 / Fig. 1: Ukázka z určovacího klíče Bahňáků Evropy, Asie a severní Ameriky / *Sample of guidebook Wader of Europe, Asia and North America*

WING		TAIL		Upperpart flight patterns: Nearctic							
		Plainish	White back	White rump	Plain or with fine bars	Dark centre	White sides	Subterminal bar			
Plainish		Black-necked Stilt	Greater Yellowlegs Lesser Yellowlegs Wilson's Phalarope	Black Oystercatcher American Woodcock Bar-tailed Godwit (Boaters) Marbled Godwit Eskimo Curlew Whimbrel (Hudsonianus) Bristle-thighed Curlew Long-billed Curlew Upland Sandpiper Grey-tailed Tattler Wandering Tattler Buff-breasted Sandpiper	Black Oystercatcher American Woodcock Bar-tailed Godwit (Boaters) Marbled Godwit Eskimo Curlew Whimbrel (Hudsonianus) Bristle-thighed Curlew Long-billed Curlew Upland Sandpiper Grey-tailed Tattler Wandering Tattler Buff-breasted Sandpiper	Solitary Sandpiper	Wilson's Phalarope	Wilson's Phalarope	Wilson's Phalarope Mountain Plover	American Oystercatcher Killdeer Piping Plover Hudsonian Godwit Surf Scoter	Ruddy Turnstone Black Turnstone
Indistinct wingbar		Black-necked Stilt	Stilt Sandpiper	Stilt Sandpiper	Least Sandpiper Pectoral Sandpiper Ruff	Collared Plover	Wilson's Phalarope	Wilson's Phalarope Mountain Plover	Wilson's Phalarope Mountain Plover	American Oystercatcher Killdeer Piping Plover Hudsonian Godwit Surf Scoter	Ruddy Turnstone Black Turnstone
Moderate wingbar		Short-billed Dowitcher Long-billed Dowitcher	Grey Plover White-rumped Sandpiper	Red Knot	Lesser Sand Plover Semipalmated Sandpiper Western Sandpiper Baird's Sandpiper Dunlin Rock Sandpiper (coxae) Red-necked Phalarope	Wilson's Phalarope Mountain Plover	Wilson's Phalarope Mountain Plover	Wilson's Phalarope Mountain Plover	Wilson's Phalarope Mountain Plover	American Oystercatcher Killdeer Piping Plover Hudsonian Godwit Surf Scoter	Ruddy Turnstone Black Turnstone
Distinct wingbar		Black-necked Stilt	Piping Plover	Piping Plover	Sanderling Rock Sandpiper (gibberosus) Grey Phalarope	Killdeer Snowy Plover Spotted Sandpiper	Killdeer Snowy Plover Spotted Sandpiper	Killdeer Snowy Plover Spotted Sandpiper	Killdeer Snowy Plover Spotted Sandpiper	American Oystercatcher Killdeer Piping Plover Hudsonian Godwit Surf Scoter	Ruddy Turnstone Black Turnstone
Contrasting pattern		Ruddy Turnstone Black Turnstone	Willet	Northern Jacana American Avocet Double-striped Thick-knee							

Waders of Europe, Asia and North America - skvělá příručka ke studiu i do terénu

Waders of Europe, Asia and North America - great guidebook for study and for field observatin too

Adolf Goebel ¹⁾

¹⁾ Bohuslava Němce 23, 750 02 Přerov 2, Česká republika

GOEBEL A. 2006: Waders of Europe, Asia and North America - skvělá příručka ke studiu i do terénu. *Waders of Europe, Asia and North America - great guidebook for study and to field too*. Zprávy MOS 64: 171–173.

Text: Don Taylor,

Ilustrace: Stephen Message

Vydalo: nakladatelství Christopher Helm, London v roce 2005

Bližší údaje: ISBN 0-7136-5290-X, 224 stran, 77 barevných určovacích tabulí s doprovodným textem, cena brožovaného vydání 24,99 GBP.

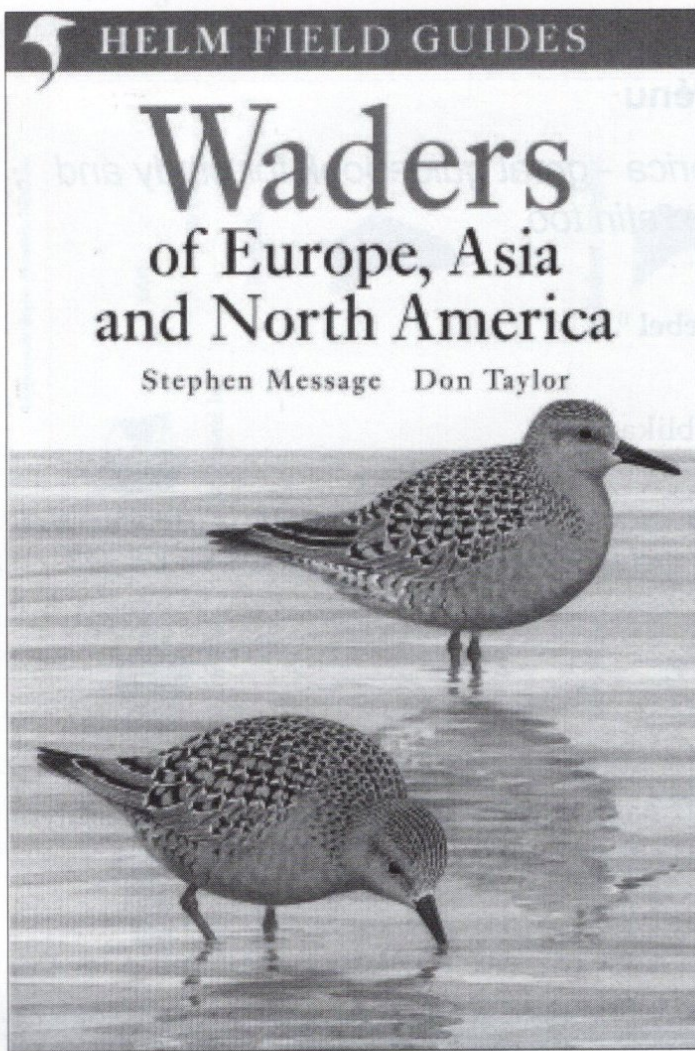
Bahňáci jsou skupinou, která nepochybně patří z hlediska určování v terénu k nejobtížnějším. Je se zde stále co učit, což platí jak u začátečníků, tak i u zkušených ornitologů. Pokud se někdy v terénu objeví atypický jedinec nebo méně běžný druh, obvykle nezbyvá, než si zaznamenat co nejvíce znaků a také vědět, po čem se dívat, co se snažit vidět, jak porovnávat vzájemné rozměrové proporce jednotlivých důležitých znaků. Když k tomu přistoupí špatné osvětlení nebo protisvětlo, pak situaci často zcela nevyřeší ani fotografická nebo video dokumentace, nad kterou se následně sejde v bouřlivé diskusi více ornitologů.

Tak či tak, nepochybně se vyplatí jít do terénu připraven a i vyzbrojen literaturou. Každý ornitolog jistě zatouží po knize, ve které by mohl najít „všechno“, tedy i podrobnosti, které v běžných průvodcích ptačím světem nenajde, ale které by mu pomohly při určení ptačího druhu v terénu. Navíc by to měla být kniha, která má rozumné rozměry i váhu. Protože tento ornitologický sen je odvěký a nezná hranic, vydávají různá vydavatelství po celém světě knihy blížící

ci se někdy více a někdy méně tomuto ideálu. Jedním ze známých vydavatelství ornitologické literatury je i britské nakladatelství Christopher Helm, které výše uvedenou knihu vydalo v edici terénních příruček Helm Field Guides (obr. 1 a 2). Místo pro ní se při jejich rozměrech 23,5 x 15,5 cm a tloušťce 1,5 cm jistě v batohu najde a hmotnost 490 gramů se mezi ostatní výbavou do terénu snadno ztratí. Kniha je tištěna na kvalitním papíře, který krátkodobě snese i nějakou tu zbloudilou kapku deště a nelesklá úprava papíru umožňuje snadné použití při prudkém světle, aniž by hrozily křeče v zápěstí nebo zátylku ze samého hledání správného úhlu po každém obracení stránky.

Kniha zahrnuje 124 druhů bahňáků deseti čeledí severní polokoule z 222 druhů a 14 čeledí, které se pro Evropu uvádějí. Úvodní obecná část přináší přehled čeledí, návod, jak knihu používat, i praktický souhrn důležitých znaků pro identifikaci (topografii celého těla i detailní topografii jeho jednotlivých částí, způsob pelichání a z toho vyplývající změny v přechodu mezi juvenilním a adultním šatem a šatem

svatebním a prostým). Pozornost je věnována také typickému chování různých čeledí při sběru potravy, toku i odvádění pozornosti od mláďat. Přehledně je popsána také identifikace v letu.

Barevné tabule vycházejí z filozofie, že podobné druhy mají být vyobrazeny společně. I když podobnost je vesměs dána příbuzností, autoři se správně nerozpakují systematiku porušit, pokud to má smysl pro snazší identifikaci (např. vyobrazení v letu). Tabule jsou rozčleněny do tří logických celků s barevnou značkou na ořízce stran. První z nich (tabule 1–45), „Bahňáci při odpočinku“, přibližuje jednotlivé druhy s popisem identifikačních znaků, chování, biotopu výskytu, jednotlivých šatů i druhů, se kterými hrozí záměna. Američtí a asijské zatoulanci jsou zvlášť, na konci kapitoly. Druhá část, „Bahňáci v letu“ (tabule 46–77), uvádí jak identifikační znaky letících ptáků (včetně rozlišení poddruhů), tak i popis způsobu letu a cho-

vání při něm v některých typických situacích. Uvedeny jsou také hlasy. Mapy výskytu druhu ukazují v barevném rozlišení trvalý výskyt, výskyt nerozmnožujících se jedinců i výskyt jen v hnízdním období. U ohrožených druhů je uvedena i klasifikace stupně ohrožení. Uvedeny jsou i druhy, se kterými je možná záměna v letu. Třetí část tvoří „přílohy“. Ty obsahují velmi pěknou tabulku, kde legenda pro řádky ukazuje typické obecné vzory křídla při pohledu shora, legenda pro sloupce pak vzory ocasu při stejném pohledu. Uvnitř tabulky jsou v příslušných polích jména druhů, kterým odpovídají průsečíky znaků. Tabulky jsou samostatně sestaveny podle oblasti rozšíření druhů. Další příloha je tvořena textovou tabulkou, kde legenda pro řádky popisuje typické zbarvení těla nebo jeho částí zespodu, legenda pro sloupce pak oblast výskytu. Uvnitř tabulky jsou v příslušných polích jména druhů, kterým odpovídají průsečíky znaku a oblasti výskytu. Poslední příloha přináší přehled systematického zařazení druhů včetně odkazu na barevné tabule, kde je druh zobrazen. Kniha je rovněž doplněna klasickým rejstříkem anglických a vědeckých jmen druhů s odkazy na strany v textu.

Závěrem se dá napsat jediné. Pokud je ornitologie vaší zálibou nebo povoláním a máte o bahňáky zájem nebo vás prostě už štve, že tam, kde jiní odříkávají jména druhů, vy vidíte houf ptáků, dvou nebo tří typů vzhledu, stojí zato si na tuto knihu naspořit a buď požádat někoho o její dovezení ze Spojeného království Velké Británie a Severního Irska (jak zní oficiální název země, které obvykle nesprávně říkáme Anglie), nebo využít možnost dovozu přes některou organizaci, která se tím, za jistou přirážku k ceně, v rámci své činnosti zabývá. Kniha vám díky přehlednosti a krásným ilustracím a uvádění vědeckých názvů má co říci, i když je psána angličtinou, pro některé třeba jazykem málo známým.